

Van de redactie

De redactie is weer compleet dankzij het toetreden van Rianne Meester-Broertjes, lid van de Commissie Duurzame Ontwikkeling. In deze Koerier stelt zij zich aan u voor. Bovendien levert zij meteen een aantal andere bijdragen. Zo was ze op 3 november j.l. aanwezig op het flitscongres "De stem van de vrouw". Daar lette ze met name op het onderwerp duurzame ontwikkeling en bracht daarvan verslag uit. Naar aanleiding van dit congres stuurde een aantal organisaties een brief naar de Tweede Kamer. Een afschrift hiervan staat in de rubriek "Ingezonden"

Op 7 november 2006 vond er een andere discussie plaats. Op uitnodiging van de Raad voor het Milieu- en Natuuronderzoek en het Milieu en Natuur Planbureau bogen circa 120 mensen van uiteenlopende disciplines zich met elkaar over de grote toekomstige milieuproblemen in Nederland. Ondanks een diversiteit aan meningen was er eenstemmigheid over de urgentie om bij de kabinetsformatie een minister voor duurzame ontwikkeling / milieu te benoemen.

Na de jaarlijkse nationale Duurzame Dinsdag in september was er voor het eerst ook een regionale, en wel voor Den Haag en omstreken. Uit 38 initiatieven beloofde de jury er op 31 oktober drie met een Duurzaamheidsprijs.

Een andere heuglijke gebeurtenis was het bezoek van Amerikaanse vrouwen van de netwerken WELL en RACHEL. Ze waren in oktober te gast bij de NVR.

vervolg op de volgende pagina ►

Toekomst-opties voor milieuvraagstukken

De Raad voor het Milieu- en Natuuronderzoek en het Milieu en Natuur Planbureau hebben op 7 november 2006 in Den Haag circa 120 wetenschappers, beleidsmakers en –uitvoerders, politici en vertegenwoordigers van maatschappelijke groeperingen bijeengebracht om met elkaar te spreken over de grote milieuproblemen in Nederland. Problemen die waren ingegeven door ontwikkelingen op wereldschaal: Hoe houden we onze voeten droog? Hoe komen we van onze verslaving aan fossiele brandstoffen af en hoe zorgen we voor een goede leefomgeving?

Na een inspirerende aftrap van Staatssecretaris voor milieu Pieter van Geel over de essentie van een wereldwijde aanpak en zijn visie daarop, kreeg Klaas van Egmond, directeur van het Milieu en Natuur Planbureau de gelegenheid om over de eerste resultaten van de duurzaamheidsverkenning te vertellen. Zijn vertrekpunten waren de groei van de wereldbevolking, de armoede en honger, klimaatverandering en biodiversiteit (je hebt ecologie nodig om de economie te laten groeien). Hij stelde dat er op nationaal en internationaal niveau doelen gesteld moeten worden, waarbij hij de Millennium Development Goals concreet noemde. Op nationale en Europese schaal zou de samenleving expliciet moeten kiezen tussen een scenario met maximale economische groei, met bijbehorende druk op het fysieke systeem of voor een scenario met minder economische groei. Hij werkte dit uit en richtte zich op samenhang in beleid (economie, ecologie en cultuur), op een lange termijn aanpak en op de balans tussen individuele en collectieve kwaliteiten. En voorts concreet op de situatie van de energievoorziening en de ruimtelijke inrichting. Bij dat laatste aspect benadrukte hij de noodzaak om in Nederland de ruimte goed te ordenen om de vele ruimtevrugnende functies, zoals watervoorziening, natuur en landschap, woningen en landbouw, gelijktijdig en in samenhang een plaats te geven.

Na deze presentaties was het woord aan zeven politici van de grootste partijen die, aangestuurd door Victor Deconinck, met elkaar in debat gingen over o.a. de klimaatvraagstukken. Hierbij rees de vraag waarom Al Gore met zijn boodschap van "The inconvenient truth" wél de maatschappelijke snaar weet te raken, en alle wetenschappelijke studies bij de bevolking tot nu toe geen *sence of urgency* teweeg hebben gebracht. De politici zagen dit niet zo zwart-wit, want zij ervoeren een toenemend maatschappelijk besef van de komende klimaatproblemen. Velen zagen het als dé uitdaging voor de komende regeerperiode (ongeacht welk kabinet er komt).



Boodschap Al Gore komt wél over ►

► *vervolg van pagina 1*

Achter de schermen werkt de Commissie Duurzame Ontwikkeling voortdurend door. Om u een kijkje in de keuken te verschaffen is in deze Koe-riër het werkplan van de commissie opgenomen.

Commissie en redactie wensen u fijne feestdagen en een duurzaam 2007.



Nieuws

Regionale Duurzaamheidsprijzen

Ter stimulering van regionale betrokkenheid bij Duurzame Dinsdag 2006 reikte Fonds 1818 drie prijzen uit voor de beste duurzame initiatieven in Den Haag en omstreken. De drie Duurzaamheidsprijzen bedragen € 15.000, € 10.000 en € 5.000 maximaal.

Er zijn 38 initiatieven ingediend. Op 31 oktober ontvingen de drie beste een Duurzaamheidsprijs uit handen van juryvoorzitter Liesbeth Spies, lid van de Tweede-Kamerfractie van het CDA.

Met het Meetstation Zonnepanelen heeft de basisschool Maria Montessori uit Den Haag-Wateringse Veld de Duurzaamheidsprijs 2006 gewonnen. Bedoeling van het project is om de zonnepanelen en windmolens op het dak van de nieuwbouw van de school te verbinden aan een meetstation in de centrale hal. Daarop kunnen de leerlingen bijhouden hoeveel duurzame energie wordt opgewekt en of dat bijvoorbeeld per seizoen verschilt. De juryleden vonden dit een sympathiek en praktisch initiatief dat leerlingen, ouders en leerkrachten bewust maakt van de reële mogelijkheid van zonne- en windenergie. Dit project kan ook als voorbeeld dienen voor andere basisscholen.

De tweede prijs ging naar Fietsindeknel.nl, een project om fietsgebruik te stimuleren en het fietsen veilig en aangenaam te maken. Het initiatief om een prijs in te stellen voor gebouwen die op een duurzame manier zijn neergezet, de Groene Matruska eindigde op de derde plaats.

Eervolle vermeldingen waren er voor Mag het licht uit?, een plan om te zorgen dat in kantoren niet onnodig het licht blijft branden en de Meterkastkaart. Op de kaart komt speciaal op de betreffende nieuwbouwwoning toegesneden informatie over het gebruik van apparatuur en tips om energie te besparen.

► De zeven partijen dachten verschillend over de noodzaak om onze westerse “voetafdruk” in de rest van de wereld drastisch te verkleinen, geïllustreerd met de vraag hoeveel van onze energie uit biogassen afkomstig kan zijn. Tevens sprak men op verschillende wijze over de noodzaak, dat de grote groeiers in de wereld (China, India etc.) toch niet zoveel energie mogen gebruiken als wij nu doen. Daarentegen was er wel eenstemmigheid over de urgentie om bij de komende kabinetsformatie een minister voor duurzame ontwikkeling/milieu te benoemen. Of de Minister President, de minister voor Financiën, dan wel die voor Economische Zaken in het kabinet de hoofdverantwoordelijke voor duurzame ontwikkeling moet worden, was daarnaast nog een discussiethema, waarmee deze inspirerende studiemiddag werd afgesloten.

Rianne Meester-Broertjes

Werkplan 2007

In het Werkplan voor 2007 van de Nederlandse Vrouwen Raad, dat tijdens de Algemene Ledenvergadering van 16 november jongstleden is vastgesteld, presenteert de NVR-Commissie Duurzame Ontwikkeling haar activiteiten voor het komend jaar.

Duurzame ontwikkeling gaat over samenhang en integraliteit, over het zoeken naar een balans in de samenleving tussen economische ontwikkeling, sociaal welzijn en de kwaliteit van natuur en milieu. Om bij een groeiende wereldbevolking en welvaart de aarde gezond en leefbaar te houden, zo stelt de NVR in het Werkplan, moet duurzaamheid een algemeen en permanent referentiekader vormen voor maatschappelijk handelen. Uitgangspunt daarbij is dat de draagkracht van de aarde niet wordt overschreden en dat ook ontwikkelingslanden en toekomstige generaties in hun behoeften kunnen voorzien. Duurzame ontwikkeling blijft mensenwerk, aldus de NVR, en vraagt, naast de beleidsinzet van de overheid, inzet van maatschappelijke organisaties en betrokkenheid van individuen.

Voor de NVR-Commissie Duurzame Ontwikkeling zijn gendergelijkheid en vrouwenparticipatie dwarsdoorsnijdende thema's in een duurzame samenleving. Voorts zijn integrale visie en integraal handelen uitgangspunt.

De NVR beschouwt duurzame ontwikkeling als de onderstroom voor het behalen van de in de Verenigde Naties afgesproken Millennium Ontwikkelingsdoelen. Specifiek staan centraal in het werk van de NVR de doelen: gelijkwaardigheid tussen mannen en vrouwen (doel 3), uitbannen van HIV/AIDS, malaria en andere ziekten (doel 6), en verzekeren van een duurzame omgeving (doel 7). De commissie gebruikt de zgn. WEHAB-thema's (water, energy, health, agriculture, biodiversity) en de agenda van de VN-Commission on Sustainable Development (CSD) als leidraad voor het opstellen van de eigen inhoudelijke agenda.

Voornaamste taken van de NVR zijn informatievoorziening, meningsvorming en beleidsbeïnvloeding. Belangrijk onderdeel van de activiteiten van de Commissie Duurzame Ontwikkeling zijn het organiseren van bijeenkomsten, de deelname van commissieleden aan debatten en het reageren op beleidsstukken.

Hierbij besteedt de Commissie DO structureel aandacht aan genderaspecten. Gender mainstreaming betekent systematische aandacht voor de mogelijk verschillende gevolgen van beleid en uitvoering voor mannen en vrouwen in hun verschillende rollen en functies. Aangezien dit nog lang niet vanzelfsprekend is, blijft specifieke aandacht voor gender nodig en neemt de commissie als onderdeel van de koepel deze taak op zich.

Informatievoorziening

Voor de informatievoorziening over duurzame ontwikkeling beschikt de Commissie DO over het magazine DO Koerier en de website www.genderduurzaamheid.nl. In 2007 gaat de DO Koerier alweer de 7de jaargang in; er komen vier nummers uit. De DO Koerier wordt verspreid onder de lidorganisaties van de NVR en externe relaties en geïnteresseerden (totaal 700 ex.). Ook is de DO Koerier on-line beschikbaar op de website van de NVR.

De website biedt veel actuele informatie over activiteiten van de NVR, van lidorganisaties en van anderen op het gebied van duurzame ontwikkeling, maar ook achtergronden komen op de website aan bod. In 2007 wordt de zelfstandige website www.genderduurzaamheid.nl geïntegreerd met de NVR-website tot een nieuw NVR-portal www.nederlandsevrouwenraad.nl.

In 2007 verschijnt een 'flyer' met basisinformatie over de commissie en over wat de NVR op het gebied van duurzame ontwikkeling doet. Deze flyer is bedoeld om de zichtbaarheid van het NVR-werk te vergroten in persmappen en bij relevante evenementen.

Van grotere activiteiten, zoals de vergadering van de CSD, Vrouw en Waterdag en de Energiebeleidsdag, worden verslagen en rapporten gemaakt. Deze komen op de website en staan (op papier) ter beschikking van de lidorganisaties en extern geïnteresseerden.

Meningsvorming en beleidsbeïnvloeding

Voor wat betreft meningsvorming en beleidsbeïnvloeding concentreert de Commissie DO zich op energie en aanverwante thema's, op duurzaam consumeren en produceren, op water en op de Miljoenennota. Tevens blikte de commissie vooruit naar de thema's die in 2008-2009 op de CSD-agenda staan. Daarbij zoekt ze samenwerking met relevante lidorganisaties. Met betrekking tot gender mainstreaming richt de commissie zich op de voor duurzame ontwikkeling relevante departementen (VROM, LNV, Verkeer & Waterstaat) en de waterschappen. En ze werkt onder andere actief samen met de Visitatiecommissie Emancipatie, voorzover deze in 2007 nog actief is. Internationaal coördineert de Commissie DO de inhoudelijke inbreng van vrouwenorganisaties bij de CSD. Hoofddoel is het bevorderen van de gender sensitiviteit van de beleidsvoornemens en het vergroten van de participatie van vrouwen op alle niveaus in dit veld.

De Commissie DO neemt voor de NVR de vertegenwoordiging waar in het Platform Gezondheid & Milieu, de Schone Klerencampagne, de Alliantie voor de Decade Education for Sustainable Development en het Women for Water partnership (WfWfW).

Voor de internationale aspecten van het werk wordt samen gewerkt met de Adviescommissie Internationaal van de NVR.

Oproep voor nieuwe Derde Kamerleden

De Derde Kamer, bestaande uit 120 Nederlanders en 30 mensen uit ontwikkelingslanden, is voor iedereen die zich betrokken voelt bij de gebeurtenissen in de wereld. Wilt u zich niet neerleggen bij armoede en onderdrukking in de wereld? Dan is het Derde Kamerlidmaatschap wellicht iets voor u. Een Derde Kamerlid draagt bij aan de betrokkenheid van anderen bij ontwikkelingssamenwerking. Daarom zoekt elk Derde Kamerlid actief de publiciteit en schrijft tenminste één voorstel over ontwikkelingssamenwerking.

De Derde Kamer toetst haar ideeën aan wat mensen uit ontwikkelingslanden zelf belangrijk vinden. Hebt u vragen over het werk als Derde Kamerlid of de aanmeldprocedure? Neem contact met op met: info@dederdekamer.org of telefonisch: 020 - 5688744.

U kunt zich tot 31 december aanmelden via het aanmeldformulier op www.dederdekamer.org.

DO-evenementen in 2007

22 maart 2007 Vrouw en Waterdag

De NVR blijft de nationale inzet van de Nederlandse vrouwen op integraal duurzaam waterbeheer stimuleren en coördineren. Een jaarlijks evenement op of rond Wereld Waterdag past binnen deze strategie. Bij voorkeur staat deze dag in het teken van een actueel/nijpend thema. Er is ditmaal gekozen voor water & klimaatverandering. De (huidige) Staatssecretaris van Milieu heeft toegezegd deze Vrouw en Waterdag 2007 te willen openen. Naast plenaire sessies zullen er ook interactieve workshops plaatsvinden.

De resultaten worden ingebracht in de VN-Commissie voor Duurzame Ontwikkeling (Commission on Sustainable Development/CSD) van 2008 wanneer de voortgang op het thema water geagendeerd staat.

31 mei 2007 Interactieve dag Energie/ Duurzaam consumeren

De interactiedagen zijn inhoudelijk van karakter en bedoeld voor de introductie van nieuwe thema's, voor het uitdiepen van belangrijke onderwerpen en voor raadpleging van en meningsvorming door de achterban. Interactiedagen zijn een belangrijk instrument om de deskundigheid in de achterban te mobiliseren en de betrokkenheid bij en het draagvlak voor het thema te vergroten.

De verslagen van de interactiedagen worden op de website gepubliceerd, verspreid onder de deelnemers van de bijeenkomsten en ter beschikking gesteld aan beleidsverantwoord-

lees verder op de volgende pagina ➤

► *vervolg DO-evenementen 2007*

lijken van de overheid en maatschappelijke organisaties. Maar ook buiten deze kringen vinden de verslagen gretig aftrek.

Het thema energie sluit aan bij de tweejaarlijkse cyclus van de VN-Commissie voor Duurzame Ontwikkeling. De interactiedag legt de verbinding met duurzaam consumeren.

4 september 2007

Duurzame Dinsdag

De NVR verleent sinds 2003 medewerking aan Duurzame Dinsdag en heeft hierin sinds 2004 een leidende rol naast IVN-Nederland, de Nationale Jeugdraad en Forum. Per jaar is daarnaast een aantal wisselende geïnteresseerde maatschappelijke partijen bij Duurzame Dinsdag betrokken.

Het aanbieden van het duurzame koffertje met initiatieven uit de samenleving is een vast onderdeel van Duurzame Dinsdag. In 2006 nam Minister-President Balkenende het duurzame koffertje in ontvangst. Duurzame Dinsdag heeft de steun van de Staatssecretaris van Milieu, hetgeen in 2006 geleid heeft tot een prijs van €25.000 voor de winnaar uit het duurzame koffertje.

Naast het organiseren van de dag zelf wordt gewerkt aan een partnerschap voor duurzame dinsdag. Dit partnerschap zorgt voor gerichte actie voor meer betrokkenheid in de samenleving en zet zich onder andere in om op termijn naast een nationale dag, regionale en/of plaatselijke Duurzame Dinsdagen te laten ontstaan. In 2006 heeft de regio Haaglanden als eerste op regionaal niveau Duurzame Dinsdag gestalte gegeven.

11 oktober 2007 Beleidsdag DO

De beleidsdag Duurzame Ontwikkeling is gericht op het toekomstige werk van de NVR op het terrein van duurzame ontwikkeling. Het thema is nog niet bekend. De invulling is gebaseerd op de activiteiten eerder in 2007, de beleidsontwikkelingen in de loop van 2007, de inventarisatie van wensen en behoeften en de samenwerking en financiering, die de commissie weet te realiseren.

► **Maatschappelijke effecten**

Binnen de Commissie DO bestaat, mede naar aanleiding van de werkconferentie Met het Oog op de Toekomst van juni 2005, de behoefte om op een meer structurele wijze inzicht te krijgen in de maatschappelijke effecten van de door haar geïnitieerde projecten. In 2005 is hiervoor een voorstel gedaan in de subsidieaanvraag voor de SMOM-regeling van het Ministerie van VROM. Dit onderdeel is niet gehonoreerd. Inmiddels bestaat bij het ministerie interesse in een pilot om de maatschappelijke effecten van door hen gesubsidieerde projecten te meten. Vooral bij procesmatige activiteiten als het creëren van draagvlak en vergroten van de betrokkenheid van burgers zijn de effecten op korte termijn moeilijk meetbaar en vaak niet direct tot een activiteit/actor te herleiden. De NVR zal een voorstel voor een pilot ontwikkelen gebaseerd op een in NVR-verband ontwikkeld thema. Water of energie ligt het meest voor de hand.

Margaretha Bakker | Beleidsmedewerker NVR

Amerikaanse zakenvrouwen op werkbezoek bij NVR

WELL (Women's Environmental Leadership) en RACHEL zijn netwerken van Amerikaanse (zaken) vrouwen die zich inzetten voor duurzame ontwikkeling. Nederland is voor hen een voorbeeld vanwege de integrale aanpak van milieuproblemen, de Nationale Milieubeleidsplannen, de aanpak van het chemische stoffenbeleid in Europees verband (REACH) en de wijze waarop vrouwenorganisaties een actieve rol spelen in het duurzame ontwikkelingsproces. Dit laatste was het onderwerp van de ontmoeting met Nederlandse vrouwenorganisaties die Beleid in Context en de Nederlandse Vrouwen Raad op 12 oktober op verzoek van het WELL netwerk hebben georganiseerd in Hotel den Indes in Den Haag.

Inhoudelijk is er gesproken over twee onderwerpen, die in de westerse samenleving een bedreiging vormen voor een gezonde en veilige leefomgeving: de grote aantallen en hoeveelheden chemische stoffen, die we met z'n allen produceren en gebruiken en de huidige energieproductie en consumptie. De drie lezingen leidden tot levendige discussies en na afloop was er ruime gelegenheid om te netwerken.

Daniela Rosche van Women in Europe for a Common Future (WECF) gaf in haar lezing een schat aan informatie over hun bijdrage aan het REACH proces: de Europese regelgeving over chemische stoffen. Ze ging in op de geboekte resultaten, de specifieke rol van vrouwenorganisaties en de wijze waarop WECF daarin met de NVR en andere partijen samenwerkt. Er zijn goede contacten gelegd voor toekomstige samenwerking. Het tweede gedeelte van de middag ging over energie en klimaat. Lian Merckx, wethouder voor Milieu en Duurzame Ontwikkeling van Delft belichtte de mogelijkheden en werkwijze van haar gemeente en de samenwerking met andere steden in verschillende delen van de wereld. Lesha Witmer, voorzitter van de NVR-commissie duurzame ontwikkeling sprak over het belang van internationale beleidsbeïnvloeding en de wijze waarop Nederlandse vrouwenorganisaties daar invulling aan geven. Ze belichtte onder andere de vrouwenvertegenwoordiging in regeringsdelegaties, de afstemming via de Women's caucus en de vervolgvacatures in eigen land.

Het was voor beide partijen een interessante bijeenkomst met veel potentie voor toekomstige samenwerking.

Margaretha Bakker
Alice Bouman-Dentener

Duurzame ontwikkeling op Flitscongres

Op 3 november 2006 is in het Provinciehuis van Utrecht het flitscongres “De stem van de vrouw” gehouden. De NVR organiseerde deze manifestatie om een gelegenheid te scheppen voor vrouwenorganisaties en haar leden om met vrouwen vanuit politieke partijen in debat te gaan over visies en actiepunten voor de Tweede Kamerverkiezingen van 22 november en het regeeringsakkoord.

Zeven politieke vrouwen, van CDA, VVD, PvdA, D66, Groen Links, SP en CU, gaven hun statements en 6 vertegenwoordigers van vrouwenorganisaties gaven hun mening in de vorm van een beschouwende stelling. Daarnaast waren er velen in de zaal die de politici aan de tand voelden.

Het thema duurzame ontwikkeling was deze middag geen onderwerp van beraad; alleen de vertegenwoordigster van WECF stelde een vraag over REACH en chemische stoffen.

Er was veel aandacht voor kinderen en kinderopvang, voor ouderen en zorg, voor werk en carrière en voor de vrouw in de politiek. Maar niet, of bijna niet, voor thema's die met duurzaamheid en milieu te maken hebben. Water en energie waren geen items, en ook de betekenis hiervan voor vrouwen in Nederland en ontwikkelingslanden is verder niet aangeroerd - er is dus voldoende stof en aanleiding om er wel over te spreken!

Bij het presenteren van haar stelling heeft Lesha Witmer (Commissie Duurzaam Samenleven NVR) dit feit genoemd, maar aanvullend wel opgemerkt dat vier partijen een goede nota over duurzaamheid en de betekenis daarvan voor onze wereld hebben vastgesteld. Lesha gaf aan dat in Nederland de samenhang in beleid en uitvoering ontbreekt. Milieu en ruimtelijke ordening doen in het departement van VROM te weinig samen. Bij Verkeer en Waterstaat gaat men over water, maar niet over drinkwater en 5 departementen doen op hun terrein iets aan duurzame ontwikkeling, maar niet in samenhang met elkaar. Nederland en de Nederlandse regering kunnen van andere landen leren hoe je integratie, bijvoorbeeld langs

de lijnen van water of van energie, vorm kunt geven. In Nederland zou een verantwoordelijke bewindsvrouw en een programmadirectie voor duurzame ontwikkeling in en buiten ons land hiervoor een goede stap zijn.

En wat voor alle thema's van het congres, en dus ook voor duurzame ontwikkeling, geldt: schakel als regering, maar ook als parlement de maatschappelijke partijen in bij het formuleren en vormgeven van beleid. In deze organisaties zit veel kennis en ervaring en binnen de vrouwenorganisaties zijn er velen die hun steen willen bijdragen.

Deze oproep vond weerklank bij de forumleden: de weg tussen hen en de NVR is weer open en moet dat blijven!

De belangrijkste aanbevelingen zijn:

Er moet in het nieuwe Kabinet één verantwoordelijk bewindspersoon komen/blijven met aandacht voor gendergelijkheid en emancipatie óver de departementen heen. Voor duurzame ontwikkeling vindt de Nederlandse Vrouwen Raad een departement overstijgende structuur noodzakelijk. Ook in het parlement moet er structurele aandacht zijn voor duurzame ontwikkeling, bijvoorbeeld door het instellen van een themacommissie, zoals onlangs door de Nationale Conventie is voorgesteld. De NVR pleit voorts onder meer voor een duurzaamheidstoets op grote (infra)structurele investeringen, de invoering van een 'Zalm'-norm voor duurzaamheid, en gerichte en lange termijnondersteuning van duurzaamheidsinitiatieven van burgers en het maatschappelijk veld.

Specifieke aandacht van het nieuwe Kabinet vraagt de NVR voor de ondersteuning van vrijwilligers- en vrouwenorganisaties.

Naar aanleiding van dit NVR flitscongres “De stem van de vrouw” heeft een aantal organisaties een brief aan de Tweede Kamer gestuurd. Zie de rubriek “Ingezonden”.

Rianne Meester-Broertjes

Nieuw commissie- en redactielid: Rianne Meester

Als nieuw redactielid van de DO Koerier wil ik mij graag aan de lezer voorstellen.

Sinds het voorjaar van 2006 ben ik lid van de Commissie Duurzame Ontwikkeling van de Nederlandse Vrouwen Raad; als lid van het Vrouwenennetwerk Wageningse Ingenieurs (VWI) ben ik bij de NVR betrokken. Ik ben milieukundige in de brede zin van het woord en dat thema heeft in mijn gehele loopbaan centraal gestaan, uiteraard wel vanuit verschillende invalshoeken, diepgang en verantwoordelijkheden.

Ik ben afgestudeerd in Wageningen en heb gewerkt bij TNO, bij de Raad voor Milieubeheer en bij een particulier adviesbureau. In de periode 2001 – 2005 was ik wethouder Ruimte en groen van de gemeente Oegstgeest. Mijn affiniteit in al deze banen lag bij het invullen van de relaties



- tussen ruimtelijke ordening, verkeer, water, natuur en landschap etc. enerzijds en de eisen en wensen vanuit het milieubeleid anderzijds.

Sinds medio 2005 werk ik niet meer fulltime en heb andere taken opgepakt. Ik freelance enige uren per week voor een particulier bureau in Rotterdam, maar daarnaast doe ik veel vrijwilligerswerk. Iets waaraan ik in de 33 jaar hiervoor, toen mijn banen voor 4 of 5 dagen per week en mijn gezin (man en drie kinderen) de tijd meer dan vulden, niet altijd toe kwam.

Naast mijn lidmaatschap van de Commissie Duurzame Ontwikkeling sinds het voorjaar van 2006 houd ik mij bezig met het oprichten van een natuur- en milieucentrum in Oegstgeest. Ook ben

ik redelijk actief in mijn Lionsorganisatie, maar de meeste tijd besteed ik aan de Koninklijke Nederlandsche Roeibond, waarvan ik sinds maart 2006 secretaris ben. Een oude "liefde", de roeisport, heeft nu nieuwe aandacht gekregen, niet alleen achter mijn PC en in vergaderingen, maar ook weer op het water (mondjesmaat).

Binnen de Commissie Duurzame Ontwikkeling wil ik mij graag richten op duurzaamheidszaken, die in Nederland spelen en voor de NVR van belang zijn. Ik noem Duurzame Dinsdag, contacten met maatschappelijke groepen in ons land, bijdragen vanuit de vrouwenwereld aan stimulansen voor duurzaam produceren en consumeren etc. Samen met de overige redactieleden van de DO Koerier verwacht ik hierover boeiende bijdragen in ons blad te kunnen plaatsen.

Rianne Meester-Broertjes

Ingezonden

Utrecht, 10 november 2006

Geachte Mariëtte Hamer, Gerda Verburg, Fatma Koser Kaya, Sharon Gesthuizen, Naima Azough, Tineke Huizinga en Brigitte van der Burg,

Naar aanleiding van het NVR congres "De stem van de vrouw" van 3 november j.l., sturen wij u, zoals met de meesten van u afgesproken, ons standpunt over gezondheid en milieu.

Met de verkiezingen voor de deur hebben de politieke partijen hun programma reeds geformuleerd. De meeste partijen geven in hun programma aandacht aan kinderen. De PvdA noemt als speerpunt in het programma: "Kinderen eerst". Wij zijn daar uiteraard blij mee, maar zien plannen graag verder geconcretiseerd. Het terugdringen van milieuoorzaken van gezondheidsschade biedt nieuwe kansen voor innovatie en transitie. Het terugdringen van de stijgende kosten voor de gezondheidszorg is gunstig voor de economie.

De onderstaande netwerken en koepels van vrouwen-, gezondheids- en milieuorganisaties vragen uw aandacht voor de invloed van milieuvervuiling en schadelijke chemische stoffen op de gezondheid van mens en milieu, en in het bijzonder van vrouwen en kinderen.

Enkele feiten en cijfers:

- Nieuw Europees onderzoek toont aan dat langdurige blootstelling aan kleine hoeveelheden stoffen en milieuvervuiling en combinaties van stoffen grote effecten kan hebben op de ontwikkeling van baby's. Jonge mensen in de vruchtbare leeftijd dragen al probleemstoffen in hun lichaam die schadelijk kunnen zijn voor hun toekomstige kind.
- De effecten van veel milieuvervuiling en chemische stoffen zijn groter bij vrouwen (veel stoffen hopen zich op in vetweefsel en vrouwen hebben

meer vetweefsel dan mannen); zwangere vrouwen geven chemische stoffen in hun lichaam direct door aan hun (ongeboren) kinderen via de baarmoeder en via borstvoeding; en vrouwen dragen een relatief groot deel van de zorg voor zieken in hun familie.

- Het aantal vrouwen met borstkanker stijgt schrikbarend. In Nederland krijgt 1 op de 9 vrouwen borstkanker. Nederland heeft de hoogste stijging van Europa en de jongste gemiddelde leeftijd waarop vrouwen borstkanker krijgen.
- In Europa heeft 1 op de 4 kinderen van 1 tot 18 last van allergie en/of astma. 1 op de 7 kinderen heeft leer- en gedragsstoornissen. Het aantal kinderen met kanker stijgt jaarlijks met 1%.

Maatschappelijke organisaties vragen van de overheid om de relatie tussen milieuvervuiling en gezondheid serieus te nemen. Wij willen u vragen:

- Goede voorzorgsmaatregelen te nemen om blootstelling aan milieuvervuiling en schadelijke stoffen te voorkomen, met name bij kwetsbare groepen.
- Schone en veilige consumentenproducten te promoten; (mogelijke) schadelijke stoffen z.s.m. te vervangen door veiliger alternatieven; biologische producten te promoten; schone productie van consumentengoederen en voedsel met financiële en economische mechanismen aantrekkelijk maken.
- Een gezond binnenmilieu op scholen te bevorderen.
- Een gezond buitenmilieu te bevorderen, door te zorgen voor betere luchtkwaliteit, meer groen en minder schadelijke stoffen in de leefomgeving, en adequate handhaving van bestaande regelgeving
- Bij nieuwe ontwikkelingen zoals Nanotechnologie en UMTS van tevoren gezondheidsrisico's te testen en bij toepassing ook met name risico's voor de prenatale ontwikkeling uit te

sluiten (nanodeeltjes passeren makkelijk de bloed- en hersencellen en spelen waarschijnlijk een rol bij o.a. herseninfarcten); en om bestaande klachten serieus te nemen

- Op Europees niveau REACH te steunen en zo mogelijk te versterken; voorrang te geven aan gezondheid boven belangen van de industrie.
- Op rijksniveau te streven naar verdergaande maatregelen dan REACH.
- Extra budget beschikbaar te stellen voor de uitvoering van het Actieplan Kind en Gezondheid van de Ministeries VROM en VWS; binnen het Actieplan prioriteit te geven aan bescherming van mens en milieu en met name aan de uiterst kwetsbare prenatale ontwikkeling van kinderen.
- Extra budget beschikbaar te stellen voor goede en eerlijke voorlichting over milieuvervuiling, chemische stoffen en gezondheid.
- Een belangrijke rol te geven aan maatschappelijke organisaties bij voorlichting.

Wij vragen u deze punten bij de realisatie van uw partijprogramma's en bij het afsluiten van een regeerakkoord op te nemen. Wij zijn overtuigd dat dit grote voordelen heeft voor de gezondheid van de Nederlandse bevolking en van toekomstige generaties. Het getuigt van een toekomstgerichte visie op integraal cost-benefit beleid wanneer uw partij gezondheid en milieu in samenhang oppakt.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met:

- Women in Europe for a Common Future (WECF), international netwerk van 78 organisaties in 31 landen in Europa en Centraal Azië die werken aan gezondheid en duurzame ontwikkeling, Irma Thijssen, irma.thijssen@wecf.org, telefoon 030-2310300
- Platform Gezondheid en Milieu, netwerk van maatschappelijke organisaties die zich sterk maken voor een gezond milieu, Maureen Butter, info@gezondheidsmilieu.nl
- 4VO, koepel van vier plattelandsorganisaties NBvP Vrouwen van Nu, ZijActief, NVVH en Passage, Thérèse van Gijn, gijnvpt@wanadoo.nl
- Tiye International, koepel van 22 Zwarte, Migranten en Vluchtelingen vrouwenorganisaties, Rita Naloo, tiye.int@worldonline.nl
- Centrum Vrouw en Milieu (VeM), Rachel Heijne, vem-r.heijne@planet.nl
- Meldpunten Netwerk Gezondheid en Milieu (MNGM), Frits Raaphorst, f.raaphorst@gezondmilieu.nl



Energiedag

georganiseerd door de NVR Commissie Duurzame Ontwikkeling

Eindigheid natuurlijke hulpbronnen

Op 23 november was het niet mogelijk je ogen te sluiten voor de realiteit betreffende onze consumptie van natuurlijke hulpbronnen. In 2030 hebben wij twee aardes nodig als wij op deze voet verder leven, gezien ook de immense ontwikkelingen in landen zoals China en India. Nederland heeft haar energie huishoudboekje nog niet op orde. De Europese Unie heeft als doelstelling om in 2010 minstens 21% van de energieproductie afkomstig te laten zijn uit duurzame energie. Momenteel schommelt dit getal rond de 10%. Vier ministeries samen richten zich in Nederland op een energietransitie. Men wil toe naar schone, betaalbare en betrouwbare energievoorziening. Bij dit veranderingsproces (transitie) worden niet de doelen vanuit Den Haag opgelegd, maar deze worden in onderling overleg tussen betrokken partijen en Den Haag vastgesteld.

Lange termijn beleid

Technologische ontwikkelingen zijn belangrijk maar minstens even belangrijk is de sociale context. Dit maakt het natuurlijk allemaal een stuk complexer en dit vraagt om een consistent lange termijn beleid. D.w.z. minstens 3-4

kabinetsperiodes. Dat is al met al een enorme uitdaging, zeker met de verkiezingsuitslagen van 22 november jl.

Tijdens deze energiemiddag bleek dat het niet alleen de verantwoordelijkheid is van de overheid. De consument speelt ook een belangrijke rol in het energiegebruik. Van een gemiddeld huishouden in Nederland gaat 35% van het totale energiegebruik naar transport en 26% naar gas en licht. Consumentenkeuzes kunnen verschil maken en je kunt je kassabon zien als een stembiljet.

Dikke truien dag

Het dikke truien initiatief van VeM, Centrum Vrouw en Milieu, sluit hier mooi op aan. Dit initiatief is overgevaaid vanuit België en daar is ieder jaar in februari een dikke truien dag. Scholen zetten die dag de verwarming 1 graad lager en leerlingen en leerkrachten komen in een dikke trui naar school. Dit levert een besparing op van 7% en dus ook een reductie van de CO₂ uitstoot van 7%. VeM is voornemens om in Nederland onder andere via vrouwenorganisaties en milieuorganisaties ouders enthousiast te krijgen voor de dikke truien dag. Zij hopen dat deze ouders dit verder gaan ontwikkelen op de scholen

- van hun kinderen en VeM wil hen daarbij ondersteunen (bijv. met een informatiedag, training en lesmateriaal). De verantwoordelijkheid wordt dus niet bij het onderwijzend personeel gelegd maar bij de ouders (en kinderen).



Dikke truien dag

Initiatieven blijven belangrijk

Initiatieven van onderop kunnen vaak veranderingen bewerkstelligen die nodig zijn en de overheid stimuleren. Vaak beginnen deze initiatieven klein en door enthousiasme en inzet van een aantal personen en later meerderen kunnen ze uitgroeien tot een regionale maatschappelijke beweging. Dit was goed te zien in het voorbeeld van Unser Land in Duitsland, dat werd gepresenteerd door Women in Europe for a Common Future (WECF). Een actieve groep burgers realiseerde zich dat ze, door samen te werken, met elkaar een duurzame(re) leefomgeving konden creëren. Het ging in dit voorbeeld niet alleen om de regionale streekproducten, maar bijvoorbeeld ook om energie gecreëerd uit biomassa die juist werd ingezet om deze producten te produceren. Er werd vanuit een integraal perspectief naar gekeken. In Duitsland was er ook een stimulerende wetgeving om dit soort initiatieven daadwerkelijk op te pakken. Het is uitgroeid tot een groot samenwerkingsverband voor duurzame plattelandsontwikkeling. Nu wil men kijken of het mogelijk is om vanuit de kracht van de lokale vrouwenorganisaties dit ook op te pakken in een regio in Nederland.

4 VO, samenwerkingsverband van 4 grote (plattelands)vrouwenorganisaties, wil komend jaar de beschikbare informatie op het gebied van duurzame energie beter ontsluiten en beschikbaar maken voor de vrouwenorganisaties van lokaal naar nationaal niveau. Er is al veel informatie beschikbaar maar dit is vaak niet direct toepasbaar in de eigen woon- en leefomgeving. Doordat je de vrouwen in staat stelt hier in eigen kring mee aan de slag te gaan worden ze in staat gesteld ook daadwerkelijk praktische zaken toe te passen of veranderingen door te voeren. Doordat vrouwen binnen het huishouden op dit gebied nog de meeste beslissingen nemen heb je een enorm potentieel bereik.

Overheidssteun

Tijdens de discussie bleek dat initiatieven van onderop enorm belangrijk zijn om maatschappelijke veranderingen te bewerkstelligen. Echter, hiervoor is het wel noodzakelijk dat de overheid voorwaarden schept, zodanig dat deze initiatieven daadwerkelijk kunnen worden ontplooid en niet in de kiem worden gesmoord. Een heel praktisch punt is dat dit soort zaken op een gegeven moment financiële ondersteuning behoeven, opdat deze initiatieven verder worden uitgezaaid en tot bloei kunnen komen.

Een uitgebreid verslag is binnenkort beschikbaar via de website en kantoor.

Margaretha Bakker Beleidsmedewerker NVR

Colofon

Redactieadres

NVR Commissie Duurzame Ontwikkeling
 Benoordenhoutseweg 23
 2596 BA Den Haag
 tel. 070 346 93 04
 fax 070 345 93 46
 e-mail: redactie@de-nvr.nl
 internet:
 www.genderenduurzaamheid.nl

De DO-Koerier verschijnt vier maal per jaar. Aanmelding voor gratis abonnement: zie redactieadres.

Redactieleden

- Edith van der Meulen
- Pauline Fransen
- Rianne Meester-Broertjes
- Bep den Ouden (+redactiesecretariaat)

vormgeving www.zwaarwater.nl, Amsterdam
 druk Briefhoofden, Amsterdam
 sponsor Ministerie van VROM
 teksten Redactie en Commissie Duurzame Ontwikkeling, tenzij anders vermeld.

Standpunten via ingezonden artikelen vallen buiten de verantwoordelijkheid van de Commissie. Overname van artikelen is toegestaan, mits met bronvermelding en melding aan de redactie.

De redactie behoudt zich het recht voor om kopij in te korten, te bewerken of niet op te nemen.

Volgende DO-Koerier

In de volgende Koerier zal o.a. aandacht worden besteed aan De Provinciale Statenverkiezingen in maart 2007. Uw bijdragen voor de DO Koerier zijn zeer welkom! Ook aankondigingen en verslagen van bijeenkomsten kunt u altijd opsturen.

Kopij inzenden vóór

11 januari 2007

